

TRƯỜNG BỘ KINH - DĪGHA NIKĀYA

Bài Kinh số 22:

KINH ĐẠI NIỆM XỨ

Mahāsatipaṭṭhānasutta

Bản kê gốc: Ni sư Thích nữ Trí Hải

Chỉnh sửa và mở rộng: Hòa thượng Bửu Chánh, Sư Phước Khoa

A. NHẬP ĐỀ:

Một thời, Đức Thế Tôn
Ngự tại xứ Kuru,
Ngài gọi các Tỳ khưu
Giảng pháp Tứ Niệm Xứ,
Nội dung kinh như sau:
Có con đường độc nhất,
Khiến chúng sinh thanh tịnh¹
Vượt sâu², nã³, khổ⁴, ưu⁵,
Thành tựu được Chánh trí⁶,
Và chứng ngộ Niết bàn⁷,
Đó là Tứ Niệm Xứ.
Một, quán thân trên thân,
Hai, quán thọ trên thọ,
Ba, quán tâm trên tâm,
Bốn, quán pháp trên pháp
Nhiệt tâm và Tỉnh giác
Chánh niệm vượt tham ưu.

B. THÂN BÀI:

I. NIỆM THÂN (14 đề mục)

Tỳ khưu đến khu rừng
Gốc cây, ngôi nhà trống

Ngồi kiết già, lưng thẳng
Và an trú chánh niệm

Tỉnh giác khi thở vô,
Biết rõ hơi thở vô,
Tỉnh giác khi thở ra,
Biết rõ hơi thở ra,
Biết toàn bộ hơi thở,
Dài ngắn đều biết rõ,
An tịnh hơi thở vô,
Biết rõ hơi thở vô,
An tịnh hơi thở ra,
Biết rõ hơi thở ra,
Như thợ quay thiện xảo
Hay học trò vị này,
Khi quay dài, biết rõ
Khi quay ngắn, biết rõ
Cũng vậy, vị Tỳ khưu
Mỗi hơi thở, biết rõ
Như vậy, vị ấy sống,
Quán thân trên nội thân,
Quán thân trên ngoại thân,
Quán nội ngoại trên thân,

Quán sự sinh trên thân,
Quán sự diệt trên thân,
Quán sanh, diệt trên thân,
Nhận biết: “Có thân đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Vớ hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

2. Hai, quán bốn oai nghi

Khi đi, tuệ tri đi
Khi đứng, tuệ tri đứng
Khi ngồi, tuệ tri ngồi
Khi nằm, tuệ tri nằm,
Khi thân như thế nào,
Biết rõ như thế ấy
N như vậy, Tỳ khuru sống
Quán thân trên nội thân,
Quán thân trên ngoại thân,
Quán nội ngoại trên thân,
Quán sự sanh trên thân,
Quán sự diệt trên thân,
Quán sanh, diệt trên thân,
Nhận biết: “Có thân đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Vớ hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

3. Ba, rõ biết thân hành,

Khi bước tới, bước lui
Khi ngó tới, ngó lui,
Khi co tay, duỗi tay,
Khi mang bát, mang y,
Khi ăn, uống, nhai, nếm,
Khi đại tiện, tiểu tiện,
Khi đi, đứng, ngồi, nằm,
Biết rõ việc đang làm,
N như vậy, Tỳ khuru sống
Quán thân trên nội thân,
Quán thân trên ngoại thân,
Quán nội ngoại trên thân,
Quán sự sanh trên thân,
Quán sự diệt trên thân,
Quán sanh, diệt trên thân,
Nhận biết: “Có thân đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Vớ hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

4. Bốn, quán thân bất tịnh (32 thể trược)

Tỳ khuru quán thân này
Dưới bàn chân trở lên
Trên cho tới đánh tóc,
Đầy bất tịnh sai biệt:
Đây là tóc¹, lông², móng³,
Răng⁴, da⁵, thịt⁶, gân⁷, xương⁸,

Tủy⁹, thận¹⁰, trái tim¹¹, gan¹²,
Hoàn cách mô¹³, lá lách¹⁴,
Phổi¹⁵, ruột già¹⁶, ruột non¹⁷,
Dạ dày¹⁸, phân¹⁹, óc²⁰, mật²¹,
Đờm²², mủ²³, máu²⁴, mồ hôi²⁵,
Mỡ²⁶, nước mắt²⁷, dầu da²⁸
Nước miếng²⁹ và nước mũi³⁰
Dịch khớp³¹ và nước tiểu³²
Giống như một bao đồ
Đựng đầy các loại hạt
Nhu: hạt gạo, lúa, đậu
Một người có mắt tốt
Đỏ ra và xem xét:
Đây là các hạt gạo,
Đây là các hạt lúa,
Đây là các hạt đậu,
Cũng vậy, vị Tỳ khuru
Quán sát thân thể này
Dưới bàn chân trở lên
Trên cho tới đánh tóc,
Đầy bất tịnh sai biệt,
Nhu vậy, vị ấy sống
Quán thân trên nội thân,
Quán thân trên ngoại thân,
Quán nội ngoại trên thân,
Quán sự sanh trên thân,
Quán sự diệt trên thân,
Quán sanh, diệt trên thân,
Nhận biết: “Có thân đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến

Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

5. Năm, quán thân tứ đại

Tỳ khuru quán thân này
Về vị trí tứ đại
Có bên trong thân này:
Địa đại⁽¹⁾ và thủy đại⁽²⁾
Hỏa đại⁽³⁾ và phong đại⁽⁴⁾
Nhu đồ tế thiện xảo
Hay học trò vị này
Ngồi ở ngã tư đường
Giết chết một con bò
Và xẻ ra nhiều phần,
Cũng vậy, vị Tỳ khuru
Quán sát thân thể này
Về vị trí tứ đại,
Nhu vậy, vị ấy sống
Quán thân trên nội thân,
Quán thân trên ngoại thân,
Quán nội ngoại trên thân,
Quán sự sanh trên thân,
Quán sự diệt trên thân,
Quán sanh, diệt trên thân,
Nhận biết: “Có thân đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

6. Quán thân phần tử thi (9 phần)

Tỳ khuru thấy tử thi
Quãng bỏ trong nghĩa địa
Một, hai hay ba ngày
Trương phình, xanh đen, thối¹
Rồi bị ăn bởi quạ,
Điều hâu, kên kên, chó
Cọp, báo và linh cẩu
Bị đục khoét bởi dòi²
Chỉ còn bộ xương gân
Còn dính thịt và máu³
Rồi bộ xương với gân
Hết thịt, chỉ còn máu⁴
Rồi bộ xương với gân
Không còn thịt và máu⁵
Chỉ còn xương rải rác
Xương tay, xương bàn chân,
Xương bắp vế, xương hông...
Ở chỗ này, chỗ kia,⁶
Rồi chỉ còn xương trắng⁷
Đóng xương hơn một năm⁸
Rồi trở thành bột thối⁹
Tỳ khuru quán thân này,
Tánh chất là như vậy
Bản tánh là như vậy
Không vượt ngoài tánh ấy.
Như vậy, Tỳ khuru sống
Quán thân trên nội thân,
Quán thân trên ngoại thân,

Quán nội ngoại trên thân,
Quán sự sanh trên thân,
Quán sự diệt trên thân,
Quán sanh, diệt trên thân,
Nhận biết: “Có thân đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

II. NIỆM THỌ (9 mục)

Kế đến, quán cảm thọ
Vị Tỳ khuru biết rõ
Khi cảm giác Lạc thọ¹
Khổ thọ² hay Xả thọ³
Lạc thọ thuộc vật chất⁴
Lạc thọ phi vật chất⁵
Khổ thọ thuộc vật chất⁶
Khổ thọ phi vật chất⁷
Xả thọ thuộc vật chất⁸
Xả thọ phi vật chất⁹
Biết rõ từng cảm thọ,
Như vậy, Tỳ khuru sống
Quán thọ trên nội thọ,
Quán thọ trên ngoại thọ,
Quán nội ngoại trên thọ,
Quán sự sanh trên thọ,
Quán sự diệt trên thọ,
Quán sanh, diệt trên thọ,
Nhận biết: “Các thọ đây”

Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

III. NIỆM TÂM (16 mục)

Kể đến là quán tâm
Có tham¹, biết có tham
Không tham², biết không tham
Có sân³, hay không sân⁴
Có si⁵, hay không si⁶,
Thâu nhiếp⁷ hay tán loạn⁸
Quảng đại⁹, không quảng đại¹⁰
Hữu hạn¹¹ hay vô thượng¹²
Có định¹³ hay không định¹⁴
Giải thoát¹⁵, không giải thoát¹⁶
Tuệ tri các tâm ấy
Khi sinh khởi diệt tận
N như vậy, Tỳ khuru sống,
Quán tâm trên nội tâm,
Quán tâm trên ngoại tâm,
Quán nội ngoại trên tâm,
Quán sự sanh trên tâm,
Quán sự diệt trên tâm,
Quán sanh, diệt trên tâm,
Nhận biết: “Có tâm đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

Bất cứ gì trên đời.

IV. NIỆM PHÁP (5 mục)

1. Một, quán năm triền cái

Ở đây, vị Tỳ khuru
Nội tâm có **tham dục**¹
Biết rõ có tham dục
Nội tâm không tham dục
Biết rõ không tham dục
Tuệ tri tham dục sanh
Tuệ tri tham dục diệt
Tương lai không sanh nữa,
Bốn triền cái còn lại
Cùng quán sát như trên,
Sân hận² và **hôn thụy**³
Trạo hối⁴ và **hoài nghi**⁵
Khi sanh khởi, diệt tận,
Tỳ khuru đều biết rõ.
N như vậy, vị ấy sống
Quán pháp trên nội pháp,
Quán pháp trên ngoại pháp,
Quán nội ngoại trên pháp,
Quán sự sanh trên pháp,
Quán sự diệt trên pháp,
Quán sanh diệt trên pháp,
Nhận biết: “Các pháp đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

2. Hai, quán năm thủ uẩn

Vị Tỳ khuru nhận biết:
Sắc, sắc sanh, sắc diệt
Thọ, thọ sanh, thọ diệt,
Tưởng, tưởng sanh, tưởng diệt
Hành, hành sanh, hành diệt
Thức, thức sanh, thức diệt
Như vậy, Tỳ khuru sống,
Quán pháp trên nội pháp,
Quán pháp trên ngoại pháp,
Quán nội ngoại trên pháp,
Quán sự sanh trên pháp,
Quán sự diệt trên pháp,
Quán sanh diệt trên pháp,
Nhận biết: “Các pháp đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

3. Ba, sáu nội ngoại xứ

Ở đây, vị Tỳ khuru
Tuệ tri **mắt**¹, các **sắc**²
Do duyên hai pháp này
Các kiết sử sanh khởi
Tuệ tri các pháp ấy,
Tuệ tri kiết sử sanh
Cũng vậy, vị Tỳ khuru
Tuệ tri **tai**³, và **tiếng**⁴

Tuệ tri **mũi**⁵, và **hương**⁶

Tuệ tri **lưỡi**⁷, và **vị**⁸

Tuệ tri **thân**⁹, và **xúc**¹⁰

Tuệ tri **ý**¹¹, và **pháp**¹²

Khi sanh khởi, diệt tận

Tỳ khuru đều biết rõ.

Như vậy, vị ấy sống

Quán pháp trên nội pháp,

Quán pháp trên ngoại pháp,

Quán nội ngoại trên pháp,

Quán sự sanh trên pháp,

Quán sự diệt trên pháp,

Quán sanh diệt trên pháp,

Nhận biết: “Các pháp đây”

Tỳ khuru sống Chánh niệm,

Với hy vọng hướng đến

Chánh trí và Chánh niệm

Không nương tựa, chấp trước,

Bất cứ gì trên đời.

4. Bốn, quán Bảy Giác chi

Ở đây, vị Tỳ khuru,

Quán sát trong nội tâm

Biết rõ **Niệm giác chi**¹

Có mặt hay không có,

Niệm sanh khởi, biết rõ

Niệm viên thành, biết rõ

Sáu giác chi còn lại

Cùng tuệ tri như trên,

Trạch pháp², **Tinh tấn**³, **Hỷ**⁴,

Khinh an⁵, **Định**⁶ và **Xả**⁷

Có mặt hay không có
Khi sanh khởi, viên thành
Tỳ khuru đều biết rõ,
Như vậy, vị ấy sống
Quán pháp trên nội pháp,
Quán pháp trên ngoại pháp,
Quán nội ngoại trên pháp,
Quán sự sanh trên pháp,
Quán sự diệt trên pháp,
Quán sanh diệt trên pháp,
Nhận biết: “Các pháp đây”
Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

5. Năm, quán Tứ Thánh đế

Ở đây, vị Tỳ khuru
Tuệ tri: Đây là **Khổ**
Đây là **Khổ Tập khởi**
Đây là **Khổ Diệt tận**
Đây là **Khổ Diệt Đạo**
Như vậy, vị ấy sống
Quán pháp trên nội pháp,
Quán pháp trên ngoại pháp,
Quán nội ngoại trên pháp,
Quán sự sanh trên pháp,
Quán sự diệt trên pháp,
Quán sanh diệt trên pháp,
Nhận biết: “Các pháp đây”

Tỳ khuru sống Chánh niệm,
Với hy vọng hướng đến
Chánh trí và Chánh niệm
Không nương tựa, chấp trước,
Bất cứ gì trên đời.

C. KẾT LUẬN

Ai tu Tứ Niệm Xứ
Trong thời gian bảy năm
Tu tập trong sáu năm
Năm năm hay bốn năm
Ba năm hay hai năm
Một năm hay bảy tháng
Sáu tháng hay năm tháng
Bốn tháng hay ba tháng
Hai tháng hay một tháng
Nửa tháng hay bảy ngày
Vị ấy có thể chứng
Một trong hai quả này:
Một là A la hán,
Hay còn ít ái dục
Thì chứng quả Bất Lai.
Như vậy, các Tỳ khuru
Có con đường độc nhất,
Khiến chúng sinh thanh tịnh¹,
Vượt sâu², não³, khổ⁴, ưu⁵,
Thành tựu được Chánh trí⁶,
Và chứng ngộ Niết bàn⁷,
Đó là Tứ Niệm Xứ.

Thế Tôn thuyết như vậy,

Các Tỳ khưu hoan hỷ

Tín thọ lời Ngài dạy.

-ooOoo-